

HET STEENUILTJE

SEIZOENBLAD IVN MUNSTERGELEEN

Zo. 19 maart Heemtuin voor
het eerst in 2017 weer open!

BELEEF DE NATUUR!

Fotowedstrijd

50 jaar IVN Born – Swentibold: Aan de slag!

In 2017 bestaat IVN Born - Swentibold 50 jaar!
Bij gelegenheid van dit jubileum wordt onder meer een fotowedstrijd georganiseerd.

Hieraan kunnen alle IVN-ers uit de Westelijke Mijnstreek deelnemen.

Het thema van de fotowedstrijd is:

Hout: van boom tot kunst.

Een deskundige jury zal uit alle inzendingen 3 prijswinnaars kiezen.

Iedere deelnemer, beginner of gevorderde, mag maximaal 2 foto's insturen.

De digitaal genomen foto's moeten hun oorsprong hebben in het landschap van Limburg.

Inzendingen tot 1 juli 2017 per e-mail naar ivnborn.fotowedstrijd@gmail.com met vermelding van naam en woonplaats van de deelnemer en de datum en locatie waar de opname is gemaakt. De foto's moeten minimaal 1.0Mb, maar liever 1.5 tot 2.0Mb zijn.

Volg de publicaties in de plaatselijke media en kijk voor voorbeelden ook op onze website www.ivn.nl/-born-swentibold, waar u ook het officiële wedstrijdreglement, *Fotowedstrijd.pdf*, kunt vinden.

Zeg het voort en moedig elkaar aan om deel te nemen aan de wedstrijd.

Veel inspiratie en succes namens de fotowedstrijdcommissie IVN Born - Swentibold.

Andere activiteit in het kader van dit jubileum:

Aanbieden van een groot IVN insectenhotel aan de bewoners van het Land van Swentibold.

op zaterdag 6 mei om 13.30 in speeltuin de Paddestoel in Born.

Datum jubileumviering: Zaterdag 23 september 14.00 uur in Podiumkerkje Grevenbicht

Bij de foto's hiernaast: 1. De gemeente plaatste eind januari een nieuwe bank bij de entree; 2. Op zaterdag 5 februari werd 5 m3 split verspreid over de paden; 3. De geschoren beukenhaag; 4. De opgeschoonde vijvers in afwachting van het voorjaar.

hond, kat, knaagdier, vogel, vis; Steenweg 47 Sittard; 046 4007750 -
Diepvriesvoer: Naturis, Carninvest, Ropadog, Farmfood
Levering gratis aan huis.

HET STEENUILTJE

Voorwoord

Winterrust in de Heemtuin? Vergeet het maar! Na de laatste bezoekerszondag van seizoen 2016, 25 september, begonnen we onmiddellijk met het opschonen van de vijvers. Want in november zoeken de amfibieën daar al een overwinteringsplaats. Veel snoeiwerk werd gedaan. De houtwal (of is het een 'tuun'?) groeide gestaag maar is inmiddels alweer gezakt door het gewicht en de vermolming van de onderste lagen - wat een feest moet dat zijn voor het daar huizend gedierte. En wij kunnen zo alsmear door het snoeiafval kwijt aan de eeuwige kringloop van de plaatselijke natuur.

Voordat de winter begint moet ook het gevallen blad geruimd. Dat lukte deze keer weer net. U denkt toch niet dat het stinzenveldje van de Heemtuin in het vroege voorjaar vanzelf zo mooi wordt als op de voorkant van dit lentenummer is te zien? Vóór de winter wordt het veldje helemaal uitgeharkt zodat de sneeuwkllokjes die het eerst opkomen onmiddellijk zichtbaar zijn. Inmiddels staan er ook de wilde narcissen en straks wellicht ook de hyacinten en de bosanemonen.

Van andere aard was het verbreden van de toegang tot het *nonolet*, noodzakelijk gemaakt door het kastje voor de gasflessen. Het naastliggende taludje werd afgegraven, een extra rij gewassen grindtegels gelegd en een grondkering gemaakt van robiniahout. Niet alleen is de toegang van het *nonolet* rolstoelvriendelijk geworden, ook hebben brandnetels niet meer de kans om vanaf het vroegere taludje over te hangen en haastige bezoekers van het *nonolet* te prikken - om maar niet te spreken van het onderhoud dat een stuk gemakkelijker is geworden.

Het benodigde hout konden we halen uit het omringende bos (zo af en toe valt daar een robinia om) en uit de Heemtuin zelf waar twee robinia's werden geveld op zaterdag 25 februari.

Op 19 maart is de Heemtuin voor de eerste keer weer open. Het is dan St. Joep, maar zoals het een werkman betaamt, de goede St. Jozef kan wachten tot de eerstvolgende werkdag. Een prachtige gelegenheid om op deze dag de Heemtuin te bezoeken en te komen kijken wat die voor dit seizoen in petto heeft.

* Dank aan Lex Vlieks en Jo Douven die onafhankelijk van elkaar hebben getuigd dat 'Tuun' of 'Tuune Hèk' goed Limburgs is.

INHOUD

- 2 Fotowedstrijd IVN Born - Swentibold
- 3 Voorwoord, inhoud, colofon
- 4 Overleden
Jaarvergadering
Tocht naar Santiago de Compostela
- 5 De Sjweikeser Rèngelaote
(Peter Keulers)
- 7 Wandeling 5 februari
- 8 Voorjaarskuur (Diane Fens)
- 9 De Laurier (Serna Widdershoven)
- 10 De eerste laurierboom
- 11 NLdoet-actie ivn Schinnen
- 12 Activiteitenprogramma Lex Vlieks
- 14 Bestuur, Nieuwe leden,
Rabobank Clubkas Campagne

COLOFON

Het Steenuiltje is het seizoensblad van IVN Munstergeleen. Elk nummer wordt gemaakt in samenwerking met de redactie van Bladgroen, groenblad van IVN Sittard-Geleen. Beide redacties wisselen kopij uit. Vaste medewerkers voor Het Steenuiltje zijn Diane Fens, Serna Widdershoven, Peter Keulers en Christina Claessen, die mede de website verzorgt. De activiteitenagenda van het nieuwe seizoen is ook deze keer weer gemaakt door Lex Vlieks. De gezamenlijke redactie bestaat uit Lex Vlieks, Peter Munten en Ben Bongers.

Redactieadres: b.j.j.m.bongers@home.nl
Website: www.ivn.nl/afdeling/munstergeleen

Overleden

IVN Munstergeleen condoleert de volgende vrijwilligers met het verlies van hun levenspartner:
Betty Dijkstra - Echtgenoot Han overleed na een langdurige ziekte op maandag 27 februari.
Leon Mulkens - Echtgenote Cecile overleed na een kort ziekbed op maandag 27 februari.

Jaarvergadering 2016 (dinsdag 14 februari '17)

Rond 30 personen waren aanwezig bij de jaarvergadering op di. 14 februari. In vlot tempo werden de agendapunten onder leiding van vice-voorzitter Hub Mulders afgewerkt en vakkundig werden ze genoteerd door Serna Widdershoven, die samen met Peter Keulers tot nieuwe bestuursleden werden verkozen in de plaats van Toos van der Vring en Els Rongen die na zes jaar aftraden. Hun afscheid kreeg behalve door Hub alsnog luister bijgezet door een mail helemaal vanuit Spanje van voorzitter Pierre Wijnen, voorgelezen door Hubs eega Millie.

Beide nieuwe bestuursleden leveren al regelmatig hun bijdragen aan Het Steenuiltje.

De jaarvergadering werd gevolgd door de lezing van Jos Diederens:

Een tocht naar Compostela (met dank aan Lex Vlieks wiens verslag van dezelfde lezing bij IVN Sittard-Geleen gedeeltelijk is overgenomen)

De lezing van Jos was niet alleen een opsomming van de kilometers, plaatsen en natuurmonumenten tijdens de Camino tussen de Pyreneeën en Santiago de Compostela. Naast de avontuurlijke momenten en de bijzondere ontmoetingen werden de hoogte- en dieptepunten tijdens de tocht verteld aan de hand van mooie en veelzeggende foto's.

Tijdens de lezing werd ook duidelijk dat zo'n tocht een behoorlijke invloed heeft op de persoon zelf. Als wandelaar kom je grenzen tegen, heb je gesprekken met veel verschillende mensen. Ook al ben je niet met religieuze bedoelingen op pad gegaan, toch heeft deze pelgrimage invloed op de beleving van je bestaan.

Bijzonder was de wijze waarop Jos het thuisfront in zijn verhaal betrok. Dat had hem trouwens het motto meegegeven *Leef je droom*. En die droom kreeg nog een vervolg door een tweede bezoek aan Santiago met zijn moeder, zij het deze keer niet te voet.

**Luxe bakkerij
Bie Christel**
Peterstraat 29
Munstergeleen

046 4580043

In de Heemtuin eten we vaak vlaai van Bie Christel

Wat denkt u, vertrekt hij of komt hij aan?

Jos bleek niet de enige onder de vrijwilligers van IVN Munstergeleen die de Camino heeft gelopen. Zo kwam een levendige uitwisseling van ervaringen op gang die bij deze of gene misschien het verlangen heeft gewekt om ook het avontuur aan te gaan. En het was in ieder geval zeer de moeite waard om kennis te nemen van deze spirituele kant van mensen die hun ervaringen ook met verve uit de doeken wisten te doen.

De lezing vormde een mooie afsluiting van de jaarvergadering 2016.

Tegenover Foroxity aan de Rijksweg Zuid 212, Sittard

Uw redacteur heeft al een aanzienlijk deel van zijn leven doorgebracht op fietsen van Freeride!

De Sjweikeser Rèngelaot (Peter Keulers)

In de regio zijn een aantal verenigingen actief die zich inzetten voor het behoud van oude fruitrassen. Zeer bijzonder in dit verband is de Stichting Sjweikeser Rèngelaot (SSR) omdat zij zich inzet voor slechts één soort: nl. de gelijknamige pruimensoort die zo goed als verdwenen was. In verband met de herinrichting en het herstel van het Geleenbeekdal heeft Natuurmonumenten aangrenzende gronden aangekocht. De hellingen rondom Sweikhuizen behoren hiertoe. In de afgelopen jaren zijn de weilanden vanaf Sint Jans Geleen tot aan de dorpskern beplant met enkele honderden authentieke bomen. De stichting en haar vrijwilligers beheren de boomgaarden. De beplanting zal toenemen naargelanger nieuwe gronden beschikbaar komen waarmee uiteindelijk een aantal van ongeveer 800 bomen van de Sjweikeser Rèngelaot zal worden bereikt.

Sjweikeser Rèngelaot (foto van de auteur)

Naamgeving

Alle pruimen behoren tot de orde van de roos, het geslacht *Prunus*. De mirabel (*Prunus domestica insititia*) komt oorspronkelijk uit het Midden-Oosten (Syrië). Deze is nauw verwant aan de Europese cultuurpruim (*Prunus domestica*). In tegenstelling tot wat vaak wordt beweerd is het een gecultiveerde en geen wilde pruim (*domestica* betekent gecultiveerd). De Reine claudes is een van de vele variaties van *Prunus domestica*. Zij behoort tot de meer dan 2000 verschillende soorten. In het midden van de 15e eeuw is deze soort naar Frankrijk gebracht. Regelmatig ontstaat er verwarring in de naamgeving: Reine claudes of Ringlotte. Reine (= koningin) claudes ontleent zijn naam aan koningin Claude, de echtgenote van François I van Frankrijk. Reine claudes, Reneclodes, Reneklodes, Ringlotte en Ringelottes zijn streekgebonden benamingen voor dezelfde soort. Ringlottes heten ze in Zuid Duitsland. Niet alleen de naam Reine claudes, maar ook de diverse namen zoals Mirabelle van Nancy en Mirabelle van Metz getuigen van de Franse oorsprong van de vrucht. De aanduiding 'Rèngelaot' verwijst naar Duitse roots, waarover straks meer.

Op zoek naar de oorsprong

We spreken van kweek in geval van vermeerdering. Teelt heeft betrekking op het methodisch ontwikke-

len van varianten. In het begin van de 19e eeuw was er nog geen begrip van de genetica. Gregor Mendel (1822 - 1884) zou zijn erfelijkheidswetten nog formuleren. In die tijd ontstonden mutanten gewoon als speling van de natuur, als gevolg van genetische drift of als resultaat van zaailingen.

Zaden worden gevormd na bevruchting van vrouwelijke vruchtbeginsels (met daarin de eicellen) door mannelijke stuifmeelkorrels. De nakomelingen zullen de helft van de eigenschappen van moeder en de andere helft van vader hebben, maar natuurlijk nooit precies dezelfde helften. Daarom zullen alle nakomelingen meer of minder van elkaar verschillen. Zaailingen zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de mutaties. In het verleden werden pruimen overwegend geschud (in plaats van geplukt) en bleven de zaadhoudende pitten liggen op het land. Zaaïen is de enige geslachtelijke, of generatieve manier van vermeerderen. Telers zetten tienduizenden zaailingen uit en beoordelen hun eigenschappen en kwaliteiten. Door selectie kunnen nieuwe varianten worden nageteeld.

Veel pruimenrassen zijn kruisbestuivers en vragen een ander ras in de omgeving voor de bestuiving. Mirabel en sleedoorn kunnen eenvoudig bijdragen in het ontstaan van toevallige mutanten. In kleine populaties (zoals de kleinschalige bedrijfsvoering rond 1800) ontstaan makkelijk mutanten. De Reine Claude d' Oullins die als bijzonder sappig en zoet wordt gekenmerkt, is rond 1800 toevallig als zaailing op een goed in Coligny, Frankrijk, gevonden. Later werd de mutant in de kwekerij Massot in Oullins bij Lyon vermeerderd en in de handel gebracht. Dit is een voorbeeld van mutatie door toeval.

Tal van fruitmutanten zijn het gevolg van fenotypische variatie. De variatie kan twee verschillende oorzaken hebben: milieuvariatie of genetische variatie. Milieuvariaties kunnen optreden bij kleine verschillen in de omgeving zoals temperatuur, vocht en licht. De lengte en de mate van een (winter)rustperiode bepalen in welk werelddeel de soort het best gedijt. Deze rustperiode is noodzakelijk om te overleven en voor het groeiverloop. In de tropen is de koudeprikkel te laag, waardoor lange, grotendeels kale takken ontstaan die geen vrucht dragen. Indien de genetische eigenschappen wijzigen (genetische variatie) is er sprake van een mutant. De rode appelvarianten Cox en Jonagold zijn het resultaat van een kou waardoor knop- en/of takmutatie is ontstaan. De nateelt behoudt de eigenschappen.

Oude of zwaar gesnoeide pruimenbomen vertonen een sterke wortelopslag. De bomen maken via wortelopslag afleggers die twijgen vormen, die zelf weer verder wortelen. Als je de jonge wortelopslag verplant naar een plek waar de jonge scheuten onbelemmerd verder kunnen uitgroeien krijg je pruimenbomen met een veel uitgebreider en krachtiger wortelgestel.

Pruimenbomen met wortelopslag (foto van de auteur)

Rond 1820 is een zekere Jacob Lenaerts naar Sweikhuizen gekomen om te gaan werken bij Peter Baggen, een boer uit het dorp. Lenaerts wist een mutatie van de Reine claude, die tot de sappigste van de streek behoorde, te vermeerderen via wortelopslag. Dat was het begin van de pruimenkweek die gedurende anderhalve eeuw grote bekendheid zou geven aan Sweikhuizen. De kweek werd voortgezet door Joep Boyens. In het nabij gelegen Neerbeek hadden ze hun eigen variant: de Neerbeker Reine claude. Elk dorp leek zijn eigen 'unieke' varianten te hebben. Er was de Reine claude van Beers, die van Rulkens (Maasbracht), de Reine claude van Theunissen (Eysden), van Pijpers (Beek), de Reine claude van Vallen (Swalmen) en de Reine claude d'Hoefer. Vermenigvuldiging via wortelopslag was de gangbare methode.

De kweek van de Rèngelaot via wortelopslag zoals die van Sweikhuizen is afkomstig uit het Rijnland. Na een overstroming werden de Reine Claudes Vertes overspoeld en stonden de bomen tot de kruin in de grond. Toen die later werd verwijderd, bleek dat de takken zoveel wortels hadden geschoten dat ze als afzonderlijke bomen konden worden opgekweekt. De wortelichte Sjweikeser rèngelaot heeft door zijn tragere groei geen mooie rechte stam. Integendeel. De groei beïnvloedt de vruchtzetting en daarmee de smaak.

Deze vorm van vermeerdering (vegetatief) is voor de boomkwekerij van groot belang omdat de eigenschappen van de moederboom behouden blijven en een uniforme nateelt verkregen wordt. De nakomelingen zijn genetisch voor 100% gelijk aan de moederplant. De moderne kwekerij gebruikt de wortelstek bv. voor de vermeerdering van o.a. bessen en kiwi's.

Gedraaide stam (foto van de auteur)

Bijna alle pit- en steenfruit wordt tegenwoordig geënt op zwakgroeiende onderstammen. Deze werkwijze is een andere vorm van vegetatieve vermeerdering. Ze levert snel vruchtdragende bomen op en is hierdoor economisch interessant.

Bestuiving

De Reine Claude Verte geeft pas op latere leeftijd vruchten en produceert vrij onregelmatig. De bomen bloeien vroeg, eerder dan andere fruitbomen. Begin april is de temperatuur nog laag waardoor de bestuivende insecten niet ver vliegen. Hommels vliegen wel bij kouder weer, maar zijn niet bloemvast. Wat ze tegenkomen bestuiven ze. De hommels is een prima bestuiver voor specifieke bloemen zoals die van de tomaat, waarbij zijn relatief grote lichaam van pas komt door in het stuifmeel te 'rommelen' waardoor het zich verspreidt en de bloemstamper kan bereiken. De honingbij is bloemvast en werkt systeem. Het bestuiven van een fruitboom is precisiewerk. Bij gebrek aan een juiste bestuiving laat de boom zijn bloesem vallen en levert hij geen vruchten op.

Sommige pruimenrassen zijn zelffertil, wat betekent dat ze zelfbestuivend zijn. Andere soorten zijn afhankelijk van kruisbestuiving (steriel), waaronder de Reine claude verte, die zonder kruisbestuiving geen opbrengst levert. Het resultaat van vruchtzetting is sterk afhankelijk van de bestuiver. Bestuiving door Anna Späth resulteert in 17% vruchtzetting, door Reine Claude d'Oullins 12%, de Queen Victoria 5,5% en de omringende Reine Claude Verte 0%. Voor een regelmatige bestuiving zijn per ha Reine claude verte 4-6 bijenvolken nodig. De bestuivende boom mag tot 100m van de fruitboom vandaan staan.

Ommetje

De Stichting Sjweikeser Rèngelaot en haar vrijwilligers zetten zich in voor een goed beheer van de boomgaarden met de vermaarde pruimensoort. En zeg gerust: wat is er mooier dan de witte bloesemhellingen in de lente. Een ding misschien: De Rèngelaot in augustus plukken en 'proemevlaai' bakken.

Sweikhuizen ligt midden in Landschapspark de Graven: een natuurgebied van circa 5.700 ha groot, dat zich uitstrekt van Sittard tot Schinnen. Uniek is de grote diversiteit van landschapstypen: plateaus, hellingen, graften, struwelen, beekdalen en lössgronden.. Het 'Ommetje Sweikhuizen' is een uitgelezen mogelijkheid om het idyllische dorp en zijn boomgaarden te verkennen.

Een halve proemevlaai (foto SSR)

Wandeling Corio Glana 5 februari

Op 11 maart 2016 werd het startsein gegeven voor de werkzaamheden van Corio Glana 18, vanaf de Lintjesweg tot de Beekstraat Geleen. Sindsdien is er heel wat gebeurd aan beide kanten van dat stuk Geleenbeek.

Een gezelschap van 22 wandelaars ging op 5 februari kijken met Harrij. Vanaf de parkeerplaats bij de kerk die in 1925 werd gebouwd in wat toen nog open veld was, ging het via de sculptuur van de Wijnkoningin, ook het Wijnvrouwkje genoemd, het voormalige raadhuis (waarvoor we zeker nog een keer in de avond terugkomen om de gebrandschilderde ramen te bekijken) en de Chorushoeve gingen we naar Glanis om te horen wat die daar had te zoeken en wie hem zo fraai had gebeeldhouwd.

De Lintjesweg aflopend passeerden we aan onze linkerhand achter de hekken de jonge aanplant boven de omgeleide persleiding van het Waterschap, een teken dat het werk al behoorlijk opschiet. Dat laatste was trouwens ook te zien aan de nu weer meanderende beek en aan de glooiende oevers. De in week 46 geplaatste nieuwe fiets- en voetgangersbrug ligt er nog altijd wat verloren bij, maar dat kan snel veranderen als de winter eenmaal voorbij is.

Hier werd de wandeling een echte struintocht. We passeerden hele stapels weidepalen die nog op tal van plaatsen de grond in moesten en ook allerlei soorten bomen die al klaar waren gelegd om geplant te worden. Allemaal nieuwe natuur in wording. Geweldig om dit gezien te hebben en het hierbij voor het nageslacht in tekst en foto's bewaard te hebben.

Via een (kennelijk voorlopige) werkbrug staken we de beek over. Die houdt zich deze winter heel koest, maar we willen het in de toekomst wel eens beleven als dit gedeelte zijn water bergende functie gaat waarmaken en de beek 'buiten haar oevers treedt' (kun je dat dan nog wel zo zeggen?).

De oostelijke oever achter Abshoven was grotendeels heringericht met de monding van een zijbeek en verschillende poelen waarin je je nu al kunt voorstellen dat het daarin straks krioelt van de amfibieën.

Wij betraden het gebied dat vroeger aan Huize Abshoven had toebehoord en waarin de paviljoens van de pupillen hadden gelegen. Harrij gaf uitleg over de plannen van de projectontwikkelaar in relatie tot de dichterbij het oorspronkelijke klooster gelegen Engelse tuin. Deze is in de herfst van 2016 flink onder handen genomen door vrijwilligers o.l.v. IKL. De stapels snoeihout bleken meestendeels opgeruimd, maar van verdere voortgang (met name het ruimen van oude, instabiele bomen) viel nog niets te bespeuren.

Nadat Harrij het verhaal over Abshoven in de vorige eeuw had verluicht met foto's uit die vervlogen tijd, werd hier de wandeling beëindigd zodat degenen die dat wensten nog een bezoek konden brengen aan de brasserie in de voormalige kloosterkapel.

We waren het erover eens dat we een wandeling hadden gemaakt die ons doet uitzien naar het komende voorjaar als we zullen zien hoe al die nieuwe natuur zich gaat ontwikkelen.

Voorjaarskuur (Diane Fens)

Het voorjaar is bij uitstek geschikt om het lichaam te reinigen van afvalstoffen die zich gedurende de wintermaanden in het lichaam kunnen ophopen. Vanuit de natuurgeneeskundige visie heeft het lichaam een zelfreinigend vermogen om afvalstoffen, die tijdens de stofwisseling geproduceerd worden, te neutraliseren in de lever of uit te scheiden via bijvoorbeeld de ademhaling, zweet of urine. Soms ontstaat er een overdaad aan afvalstoffen die het lichaam overbelasten, waardoor deze zich opstapelen in de weefsels. Dit kan 's winters gebeuren door te weinig beweging, zwaardere voeding en te weinig daglicht. Door deze vervuiling kunnen klachten ontstaan, zoals allergieën, huidproblemen of lentemoetheid. Tijdens een milde reinigingskuur wordt het zelfreinigend vermogen gestimuleerd en het te veel aan afvalstoffen uit het lichaam afgevoerd, waardoor men zich fitter en alerter voelt.

Er zijn verschillende kruiden verkrijgbaar bij natuurwinkels om een reinigende voorjaarskuur te volgen, te denken valt aan brandnetel, paardenbloem, driekleurig viooltje, berk en nog vele anderen. Kiest u voor een kruidenthee, dan kunt u dagelijks, gedurende 3 weken, 3 kopjes verdeeld over de dag drinken tussen de maaltijden door. Bij het gebruik van vochtafdrijvende kruidthee, dient u extra water te drinken om uw vochtbalans in evenwicht te houden. Heeft u lichamelijke aandoeningen of gebruikt u medicijnen, laat u dan informeren welke kruiden u veilig kunt gebruiken. Af en toe een kopje kruidenthee kan geen gevaar, maar veelvuldig gebruik van een kruid kan een interactie geven met bepaalde type medicijnen. Tijdens het reinigen is het van belang gezond te eten en voldoende te bewegen. Laat genotsmiddelen zoals alcoholische en cafeïne houdende dranken, industrieel bereide voedingsproducten en geïsoleerde suikers, alsook roken achterwege en probeer stress te voorkomen.

Daslook detail

Als aanvulling op de voorjaarskuur kunt u de volgende kruiden in uw gerechten gebruiken. Ook zonder voorjaarskuur zijn deze kruiden een gezonde uitbreiding op uw dagelijkse voeding.

Een van de bekendste zuiverende kruiden is de grote brandnetel (*Urtica dioica* L.). Al vanaf de Middeleeuwen wordt hij vanwege zijn vochtafdrijvende, remineraliserende, ontgiftende en bloed- en lymfezuiverende werking ingezet tijdens voorjaarskuren. De grote brandnetel houdt van vochtige, stikstofrijke grond en halfschaduw. Kies planten uit een schone en onbespoten omgeving, die niet in de buurt van een weg of akker groeien. Oogst in het voorjaar de neteltoppen, dus blaadjes met steeltjes, van de jonge planten. Deze hebben een zachtzoete en kruidige smaak. Draag hierbij handschoenen om de huid te beschermen tegen de brandhaartjes. Deze neteltoppen kunt u verwerken in soepen, bijvoorbeeld met aardappel en wortel. Kook hiervoor de neteltoppen de laatste 8 minuten mee met de soep en pureer met een staafmixer. U hoeft niet bang te zijn voor de prikkende werking van de brandhaartjes. Deze verdwijnt tijdens het koken of blancheren.

Daslook (*Allium ursinum* L), ook wel berelook of wilde knoflook genoemd is een plant die onder de lookfamilie valt en heeft dan ook een uitgesproken lookgeur.

Zijn werking lijkt sterk op die van knoflook die tot dezelfde familie behoort. Daslook heeft bloedzuiverende, galvormende, galuitscheidende en leverontgiftende eigenschappen en is hierdoor een mooie aanvulling tijdens lentekuren. Men kan de verse bladeren fijnhakken en gebruiken om salades, soepen en marinades mee op smaak brengen. Daslook is een bodembedekker die van april tot juni te vinden is in schaduwrijke loofbossen. Hij mag echter niet uit de natuur verzameld worden, daar hij op de lijst van beschermde planten staat. De bladeren lijken qua uiterlijk sterk op de bladeren van het giftige lelietje-van-dalen. Wilt u daslook gebruiken, kies dan voor daslook uit de winkel. Hij is met name in Duitsland verkrijgbaar, onder de naam 'bärenlauch'.

Ook de paardenbloem (*Taraxacum officinale* Weber) kan gebruikt worden als aanvulling op een lentekuur. Hij heeft een zuiverende werking op bloed en lymfe, werkt vochtafdrijvend en algemeen versterkend door de aanwezigheid van vitamines en mineralen. Tijdens het voorjaar kan men de blaadjes uit de rozet oogsten, voordat de plant bloeit. De bladeren smaken minder bitter als ze jong zijn. De paardenbloem komt voor in graslanden, gazons en braakliggende grond. Kies ook hier planten uit een schone en onbespoten omgeving. De geogoste blaadjes kan men fijngesneden door een salade mengen. Vooral in een salade met appel, belegen Hollandse kaas en een vinaigrette komen ze tot hun recht.

De Laurier (Serna Widdershoven)

De Laurier (*Laurus Nobilis*) maakt onderdeel uit van de laurierfamilie en kent een uitgebreide geschiedenis. De Grieken en de Romeinen zagen de laurier al als een heilige boom, toegewijd aan de godentweeling Apollo en Diana, kinderen van Zeus en Semele. In zuiverings- en reinigingsrituelen speelde de boom een rol. De mensen geloofden dat Laurier hen tegen epidemieën en van morele fouten kon zuiveren. Daardoor werd de Laurier ook gezien als verzoeningsboom. Griekse veldheren die zegevierend terugkeerden van het slagveld, droegen een laurierkrans omdat ze dachten zich hiermee te kunnen zuiveren van het bloedvergieten. Maar met de jaren verzwakte de oorspronkelijke bedoeling en werd de laurierkrans een symbool van overwinning, verering, onderscheiding, en vrede, naast de palmtak. Dichters en helden werden 'gelauwerd', immers Apollo was ook de god van de poëzie en de leider van de muzen. De oorspronkelijk Griekse tradities werden door de Romeinen overgenomen. Bij een grote overwinning legde de triomferende veldheer een lauriertwijg in de schoot van "Jupiter Optimus Maximus". Tevens gebruikten zij de Laurier in voorspellingen om te weten of de oogst goed of slecht zou zijn. Maakten de Lauriertakken bij het verbranden lawaai, dan zou de oogst goed zijn, knetterden ze niet, dan zou de oogst slecht zijn. Ook legden de Romeinen in het nest van broedende hoenderen laurierbladeren, opdat ze niet door onweer geraakt zouden worden. In de korenvelden staken zij lauriertakjes om die te vrijwaren van roest- en brandziekten. In het vroege Christendom symboliseerde de Laurier het eeuwige leven, omdat de bladeren van de plant altijd groen zijn. Doden werden opgebaard op laurierbladeren. Later symboliseerde de laurier bij het doopsel ook het nieuwe leven van Christus. Ook speelde de Laurier in grote delen van Europa een belangrijke rol als tovermiddel. In Engeland geloofde men bijvoorbeeld dat als een verliefd koppel een lauriertakje plukte, het in tweeën brak en elk een stukje bewaarde, dit paartje nooit zou worden gescheiden.

Daslook op zijn hoogtepunt in april/mei

De laurierstruik in de Boerengaard - Inks het knuppelraaster

Geneeskrachtige werking

In de oudheid werd de Laurier ook met diverse toepassingen als geneesmiddel gebruikt. De wortel van de Laurier werd gebruikt tegen leververstoppingen, ziekten van de milt en andere inwendige organen. Laurierbessen werden als tegengif beschouwd voor de pest en ook voor beten van giftige dieren, ze werden voorgeschreven bij spijsverteringsstoornissen en hoest. Een afkooksel van de bladeren werd voorgeschreven bij aandoeningen van de blaas en de baarmoeder. De bladeren werden ook gebruikt om op beten van steken van giftige dieren te leggen. Geplette laurierbessen werden als drankje ingenomen om de 'maandstonden' (zo noemde men dat vroeger) - ofwel de menstruatie - op te wekken of te versterken. Laurierolie werd, opgewarmd in een granaatappelschil, toegepast bij verlammingen, stuiprekkingen, zenuwpijnen, kneuzingen, oorsuizingen en hardhorigheid, chronische catarre en hoofdpijn. De hedendaagse kruidengeneeskunde schrijft nog geneeskrachtige eigenschappen toe aan het Laurierblad. Het Laurierblad heeft een antiseptische, kalmerende en zweetdrijvende werking. Laurierbladeren bevatten een etherische olie (1-3%), die vooral bestaat uit cineol (40-50%) en een aantal andere stoffen. De laurierbessen bevatten een etherische olie (van 1-4%) en een vette olie (van 24-25%). Ze worden warm geperst en toegepast in vette laurierolie of laurierboter. De olie wordt in zalven en verbanden verwerkt en toegepast op zweren, abscessen en andere huidontstekingen, en ook bij reumatische en neuralgische pijnen. In de cosmetica gebruikt men laurierextracten tegen muggenbeten, en laurierboter in zepen. In de dierengeneeskunde verwerkt men de laurierboter in uierzalf en hoevensmeer.

Culinaire toepassingen

In de oudheid maakte men met laurierbessen wijn en een olieachtig fruitsap. Tegenwoordig worden Laurierbladeren nog veel gebruikt als specerij in allerlei gerechten (vooral bij stoofvlees), als inmaakkruid (haringen, kruidenazijn) en in de likeurindustrie.

De eerste laurierboom

De goden van de Grieken waren net mensen. Als goden waren zij onsterfelijk, ten opzichte van mensen waren zij almachtig en zij leefden een gelukkig leven op hun Olympus, hoog verheven boven de mensenwereld. Was het daarbij gebleven dan zou dat leven een saaie bedoening zijn geweest. Gelukkig was niets menselijks hun vreemd en dat hield de reuring in hun bestaan. Anderzijds kan men zich voorstellen dat goddelijke almacht en menselijke tekortkomingen hevig met elkaar konden botsen en dat de Olympus meer dan eens op zijn grondvesten stond te schudden.

Overmoed komt zoals bekend veel voor onder mensen, dus ook onder goden. Van Apollo, god van het inzicht, de orde en het kennen van wat was, is en zal zijn, zou je denken dat hij voor deze ondeugd niet vatbaar was, maar toch ...

Op zekere dag – hij had net met duizend pijlen Delphi verlost van de pythondraak – zag Apollo Eros (die de Romeinen Cupido noemen), het kleine zoontje van Aphrodite (Venus), druk in de weer met zijn speelgoedboog en dito pijlen. Nog napralend van zijn zojuist behaalde zege riep Apollo hem toe: “Jij onderkruip, weer lief aan het spelen met jouw nepboogje en jouw neppijltjes? Je had mij wel eens kunnen helpen tegen die vreselijke python. Maar ach, dat speeltuig van jou, het haalt het bij lange na niet bij mijn boog, mijn pijlen, geen enkele van de duizend die ik afschoot op python! Ga maar uit de weg voor mij, want van nu af aan ben ik veel belangrijker dan jij!”

Dat laatste had Apollo dus al helemaal niet moeten zeggen. Eros ging naar Hephaistos (Vulcanus), de smid onder de goden, en vroeg hem twee pijlen te smeden, een scherpe en een botte. De eerste schoot hij Apollo recht in het hart, de tweede schampte af op de dij van de nimf Daphne die veel meer ophad met Apollo's tweelingzus Artemis (Diana), zich wijdde aan de jacht en haar geluk vond in stille bossen.

Maar weg was het inzicht, de beheersing en de orde van Apollo: “Zodra hij haar ziet,” zo vertelt de Romeinse dichter Ovidius (Metamorfosen I 490), “droomt Apollo van Daphne, wil hij haar tot de zijne maken.” De vruchteloze hofmakerij van Apollo en de afkeer van de wegvlochtende Daphne wordt in beeldrijke taal door de dichter verwoord. In slow motion ziet de lezer de afstand tussen de twee kleiner worden tot het moment dat Apollo's vingers haar huid weten te raken. Maar wat voelen die? Al geen huid meer, reeds schors, de schors van een boom met takken die van de goddelijke kussen weg lijken te buigen.

Dan spreekt de god: “Je wilt en kunt nu niet mijn vrouw zijn, maar wees dan mijn boom, omkrans voortaan mijn haar, mijn lier en pijlenkoker.”

Later werden ook triomferende veldheren en dichters (die eveneens onder de hoede van Apollo staan) ‘gelauwerd’.

De scharrelslagerij van Munstergeleen, Houbeneindstraat 1

Zestien eeuwen na Ovidius heeft de beeldhouwer GianLorenzo Bernini de gedaanteverwisseling van Daphne tot laurierboom op het moment dat Apollo haar wil omhelzen vastgelegd in een beeld dat tot op heden een van de zalen vult van Villa Borghese in Rome. U kunt het beeld googlen met behulp van de trefwoorden ‘Apollo en Daphne Bernini’.

Marktkraam Elly Hermans, groente, op de donderdagmarkt voor het Kritzraedthuis (VVV), Sittard

Beukenberg, Oirsbeek

NLdoet-actie IVN Schinnen

De NLdoet-actie die IVN Munstergeleen op het programma had staan voor dit jaar is helaas niet gelukt. Jammer! Anderzijds zou een opschoonbeurt in het Absbroekbos een soortgelijke actie hebben betekend als de boomfeestdagen 21 & 22 maart die door CNME De Rollen zijn aangekondigd. Nu sparen wij onze energie daarvoor.

Uw redacteur heeft er wat op gevonden en is gaan gluren bij de burens, in dit geval IVN Schinnen waar kinderen van groep 4 van BS De Sprong uit Oirsbeek zich op vrijdag 10 maart verdienstelijk maakten met het uitzaaien van een bloemrijk floramengsel. De kinderen werden daarbij geassisteerd door oudere vrijwilligers, onder wie vast enige opa's waren die de al rul gemaakte grond nog eens extra harkten en het uitgestrooide zaad onderwerkten. Altijd leuk om jong en oud zo bezig te zien – geniet u maar van de foto's - en de kinderen dragen de herinnering aan het gebeuren een leven lang mee.

Een van die ouderen was Jo Douven, zelf woonachtig in Oirsbeek en als imker uitgenodigd door onze zusterafdeling. Hij vertelde dat de locatie, Beukenberg, vroeger een groeve is geweest, dat het een brongebied was waar hij als kind nog had gespeeld en dat de groeve op een gegeven moment is volgestort met puin uit de omgeving van Rotterdam. Nu zie je vanaf de Provincialeweg een verdacht nette heuvel liggen in een omgeving die dus het domein gaat worden van honingbijen, wilde bijen en vlinders dankzij de inzet van die kinderen en de IVN-afdeling Schinnen, die op donderdag 16 maart tijdens haar natuurwerkdag langs de noordkant nog een windsingel zal aanleggen van o.a. sleedoorn en wilde rozen.

Activiteitenprogramma voorjaar IVN Sittard-Geleen en Munsentergeleen (door Lex Vlieks)

Zondag 19 maart

Voor het eerst staat de poort van de Heemtuin weer open voor bezoekers.

Het voorjaar lijkt dit jaar niet zo vroeg als de laatste jaren gebruikelijk leek. De vroegste voorjaarsbloei is dus wellicht nog niet over het hoogtepunt heen. De belofte die het voorjaar inhoudt ervaart u misschien op deze eerste openstellingszondag het sterkst.

Dinsdag 21 en woensdag 22 maart Boomfeestdagen

Enkele scholen gaan aan de slag. Tijdens deze, dit jaar twee, boomfeestdagen zullen er geen bomen worden geplant, maar zal er gesnoeid en uitgedund worden in het Absbroekbos, dat in de afgelopen jaren door vele leerlingen onder begeleiding van gidsen en vrijwilligers is aangelegd. Het ontstane bos is nu hoognodig aan onderhoud toe.

Vrijwilligers die de kinderen graag begeleiden kunnen zich opgeven via het Secretariaat of via het CNME De Rollen.

Donderdag 23 maart

Algemene Ledenvergadering IVN afdeling Sittard-Geleen.

Aansluitend Lezing: Verrassende natuur dichtbij.

Spreker: Jean Engels

De lezing belicht de Natuur op en rond de Kollenberg tussen Sittard en Hillenshagen. Jean heeft tijdens zijn opleiding als Natuurgids dit gebied intensief bestudeerd. Zijn bijzondere plek is het Hillenshagerbosje. Hij zal de gewone en de bijzondere natuurlijke aardigheden de revue laten passeren.

Ook in de voor ons zo gewone omgeving zijn pareltjes en mooie momentjes te vinden.

Aanvang: ALV 19.30 uur Lezing 20.00 uur
Info: Secretariaat.

Zondag 9 april

Regiowandeling 1: Lente. Voorjaarsbloei in het Elsloose Bos.

We hopen het bos in zijn volle lentekleed te kunnen zien. Sommige stukken zijn vochtig. Goed schoeisel aanbevolen.

Vertrek: 9.40 uur P. Glanerbrook; 10.00 uur Kasteel Elsloo

Begeleiding: IVN Stein en IVN Elsloo (046-4370068)

Zondag 23 april

Natuurontbijt. Deze traditie wordt voortgezet op de Ophovenerhof met aansluitend een wandeling langs de Geleenbeek.

Dit ontbijt biedt de mogelijkheid om gezellig met elkaar van gedachten te wisselen over natuurlijke zaken. De Ophovenerhof is een mooie entourage voor dit ontbijt. De historische carré-boerderij is ook zo de moeite waard om er een bezoek te brengen.

De Geleenbeek met de Ophovener molen, de onmiddellijke omgeving van Ophovenerhof en verschillen-

de interessante waterwerken is de moeite van het bezichtigen waard. Het vlakbij gelegen Stadspark van Sittard, de Natuurspeeltuin en de vissentrap bij de molen bieden zeker in dit seizoen allerlei aantrekkelijks.

Het Stadspark heeft de afgelopen jaren een verjongingskuur doorgemaakt. Niet iedereen is blij met alle veranderingen. Maar de toekomst zal uitwijzen of alle ingrepen de moeite waard zijn geweest.

De bijdrage voor het ontbijt bedraagt €5,-. Aanmelden noodzakelijk (via secretariaat).

Aanvang: 9.00 uur Ophovenerhof, Molenweg 57 Sittard.

Zondag 30 april

Dagwandeling rond Neeritter (13 km). De wandeling gaat langs de Uffelse molen, door het dal van de Itterbeek en langs de geboorteplaats van de maker van het Limburgs Volkslied.

De Uffelse Molen (Limburgs: Uffelse Meule) is een onderslag watermolen in Haler in de Nederlandse provincie Limburg, ongeveer halverwege tussen Stramproy en Neeritter. Oorspronkelijk lag de molen op de Abeek (of Ghoorbeek), maar sinds de jaren 60 van de 20e eeuw ligt hij op de gekanaliseerde Uffelse Beek. Bij de kanalisatie zijn de waterrechten afgekocht en is de molen buiten bedrijf gesteld.

Ook passeren de wandelaars kasteel Borgitter.

Borgitter ("burcht langs de Itterbeek") was een gehucht dat tegenwoordig deel is van Neeritter zelf. Oorspronkelijk was het een eigengoed binnen de rijksheerlijkheid Kessenich, waar ook een banmolen, de Borchmolen, lag. Het kasteel werd voor het eerst vermeld in 1546, maar het oudste gedeelte, een vierkante hoektoren, stamt al uit 1510. Het huidige rechthoekige gebouw werd waarschijnlijk pas gebouwd in de tweede helft van de 18e eeuw.

Op de soms modderige paden is goed schoeisel aanbevolen.

Vertrek: 09.15 uur P Glanerbrook; 10.00 uur Forellenvijver Heioord, Rutjensstraat 6, Neeritter.

Begeleiding: Harrij Gijsen (046-4514594)

Woensdag 10 mei

Spoorzoeken. Deze wandeling met activiteiten (o.a. gipsafdruk maken) gaat in een rustig tempo. Er zal ook 'voorzichtig' gewandeld worden om geen sporen te missen of uit te vegen. Er zijn veel verschillende sporen te vinden. Ze vertellen ons wie of wat er gebeurd is op de plek die we passeren. Soms is fotograferen een goede manier om sporen vast te leggen. Want sporen zijn niet alleen afdrukken in de grond. Achtergebleven tekens van activiteiten van dieren of mensen zijn ook op andere manieren zichtbaar.

Vertrek: 14.30 uur P Huize Watersley, Watersley 1, Sittard

Begeleiding: Lex Vlieks (046-4511554) en Jean Engels

Donderdag 18 mei

Lezing over 'Mijn plekje' door Joke van der Steen. Zij heeft tijdens haar opleiding als Natuurgids studie

gemaakt van de Elba.

Hier is het nodige interessants te beleven. Ook herhaalde bezoeken zijn steeds weer verrassend.

Aanvang: 20.00 uur IVN Trefcentrum Molenstraat 42 Geleen (info Secretariaat).

Zondag 21 mei

Aansluitend aan de lezing is er een Excursie door de Elba. Joke van der Steen zal ons de leuke en interessante dingen van de Elba laten zien.

Vertrek: 14.00 uur Oude Veerstraat Grevenbicht

Begeleiding: Joke van der Steen (info Secretariaat).

Zondag 28 mei

Insectenexcursie. Doort is een van de weinige plekken in onze omgeving waar de omstandigheden gunstig zijn voor heel speciale soorten. Hier vinden we de zeldzame boomkikker.

Dit kleine kikkertje leeft van insecten en andere kleine geleedpotigen.

Bij warm en zonnig weer zullen we er een overvloed aan insecten en andere interessante dieren vinden.

Zelfs bij minder goed weer is er genoeg te beleven. Het gebied is gevarieerd en rijk aan verschillende soorten planten, bomen en struiken.

Vertrek: 09.30 uur P. Glanerbrook; 10.00 uur P. hoek Bosweg, Doorterweg, Lange Akkersweg Echt (via Dieteren)

Begeleiding: Lex Vlieks (046-4511554)

Zondag 11 juni

Slootjesdag. Weer heerlijk samen kijken welke waterdiertjes we kunnen vinden in de beek en in de plassen rondom. Misschien vinden we weer zo'n spannend diertjes als afgelopen jaar. Toen zaten er verrassende dingen in onze schepnetjes. Zo zagen we naast kikkervisjes, salamanderlarven, nimfen van libellen, keverlarven ook nog visjes en bloedzuigers. Wie weet, nu weer?

Wij hebben enkele schepnetjes, maar als je zelf een netje hebt, neem dat dan mee.

Denk aan 'watervaste' kleren en schoenen. Je moet ook een beetje tegen modder kunnen.

Vertrek: 14.00 uur parkeerplaats Biesenhof, Biesenweg 1 Geleen

Begeleiding: Jean Engels, Lex Vlieks (046-4511554)

Vooruitkijkend naar de zomer:

Maandag 26 juni

Wandelen en schilderen. Het programma bestaat uit 2 delen. 's Ochtends maken we een wandeling en verzamelen bloemen en andere natuurlijke producten. 's Middags maken we een stilleven hiervan en tekenen of schilderen dit. Zelf zorgen voor een lunchpakket. Voor koffie en thee wordt gezorgd. Vooraf opgeven wordt sterk aanbevolen. Tijdens de wandeling worden de plaatsen voor de rest van het programma bekend gemaakt.

Vertrek: 10.30 uur vanaf de kerk in Millen (D)

Begeleiding: Birgitta Warps-van Geel, Lex Vlieks (046-4511554)

Ontmoeting met konikspaarden in de Elba

Activiteiten in de Westelijke Mijnstreek

Voor verdere informatie over vertrekplaats en -ktijd verwijzen wij naar de websites van de betreffende afdelingen.

- 15 mrt Natuur- en Cultuurwandeling IVN Stein
- 16 mrt Natuurwerkgroep IVN Schinnen
- 19 mrt Opening Heemtuin IVN Munstergeleen
- 19 mrt Wandeling Monschau IVN Spau-Beek
- 19 mrt Wandeling Hulsberg IVN Schinnen
- 26 mrt Wandeling Geuls Bos IVN Spau-Beek
- 5 apr Cursus Tuinreservaten IVN Stein
- 6 apr ALV, lezing IVN Born / LvS
- 9 apr Regiowandeling 1 IVN Stein/Elsloo
- 12 apr Scharrelkids IVN Stein
- 12 apr Jeugdactiviteit IVN Born ? LvS
- 12 apr Vogelcursus IVN Schinnen
- 19 apr Natuur- en Cultuurwandeling IVN Stein
- 19 apr Cursus Tuinreservaten IVN Stein
- 23 apr Wandeling Spaubeek IVN Spau-Beek
- 30 apr Wandeling Maria Hoop IVN Schinnen
- 3 mei Cursus Tuinreservaten IVN Stein
- 7 mei Wandeling Vloedgraaf IVN Born / LvS
- 7 mei Opening tuin, Plantenmarkt IVN Stein
- 10 mei Scharrelkids IVN Stein
- 10 mei Vogel-cursus IVN Schinnen
- 17 mei Natuur- en Cultuurwandeling IVN Stein
- 17 mei Cursus Tuinreservaten IVN Stein
- 20 mei Floracursus IVN Schinnen
- 21 mei Wandeling Holset IVN Schinnen
- 21 mei Boschhook concerten IVN Stein
- 21 mei Wandeling Beek IVN Spau-Beek
- 31 mei Cursus Tuinreservaten IVN Stein
- 4 juni Inloopzondag IVN Stein
- 8 juni Lezing Grensmaas IVN Born / LvS
- 10 + 11 juni Slootjesdagen IVN Born / LvS
- 11 juni Wandeling Schipperskerk IVN Born / LvS
- 14 juni Scharrelkids IVN Stein

Bestuur

Pierre Wijnen, voorzitter
Prevotlaan 17
6132 BM Sittard.
046 4518149; pierrewijnen2@gmail.com

Hub Mulders, vice-voorzitter
Meishagerstraat 10
6151 BZ Munstergeleen
046 4514399; h.mulders7@kpnplanet.nl

Ben Bongers, secretaris
Parallelweg 2a
6136 AN Sittard
046 4522685; b.j.j.m.bongers@home.nl

Harrij Gijsen, 2de secretaris
Meishagerstraat 1
6151 BZ Munstergeleen
046 4514594

Bankrekening (t.n.v. IVN Munstergeleen):
NL80RABO0135007968

Theo Lemmens, penningmeester
Prevotlaan 4
6132 BM Sittard
046 4514530; tjmhlemmens@gmail.com

Bestuursleden & schoolwerkgroep:

Serna Widdershoven
Prins Hendrikstraat 24
6127 BR Grevenbicht
0636315271; sernawiddershoven@hotmail.com

Peter Keulers
Oranjelaan 325,
6166 BP Geleen
046 2048 439; artium@dse.nl

Nieuwe donateur

IVN Munstergeleen verwelkomt als nieuwe donateur: Lenie Heijnen, Geleen

Rabobank Clubkas Campagne

Kunnen wij ook dit jaar weer rekenen op uw stemmen voor de Rabobank Clubkas Campagne? Deze loopt in 2017 van 10 - 23 mei. Hebt u een en/of rekening bij de Rabobank? Maakt u zich dan ieder afzonderlijk lid van de Rabobank, dan kunt u vanaf volgend jaar ieder afzonderlijk uw stemmen geven aan IVN Munstergeleen!

Loopt u het ommetje Glana Nova en hebt u trek in een lunch of een broodje – ook voor onderweg?

home-made

ga naar

like home

Geleenstraat 2, Munstergeleen,

huisgemaakt

waar rond 1850 al een lunchgelegenheid was

als thuis

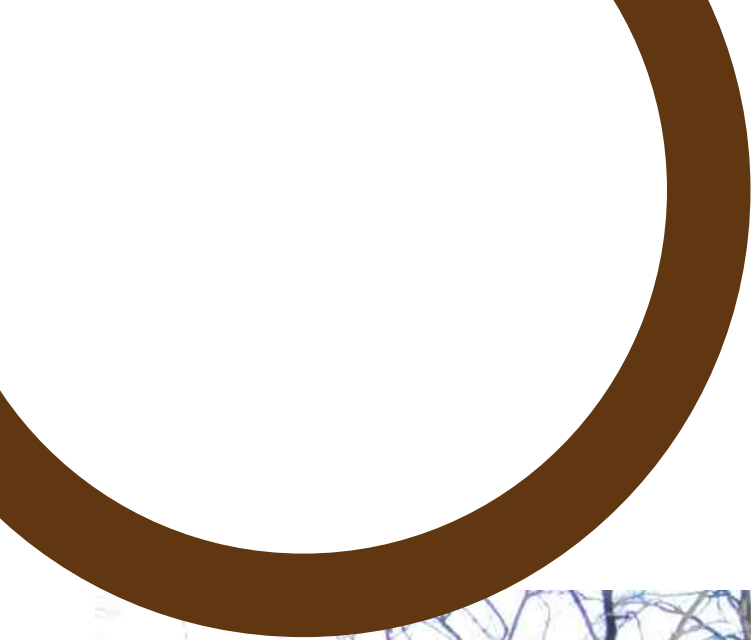

**De wereld
aan jouw
voeten**

Laat u inspireren door onze ruime collectie met meer dan 200 modellen wandel- en bergschoenen, vrijetijdsschoenen en sandalen. Natuurlijk ook hoogwaardige functionele outdoor kleding en comfortabele en modieuze vrijetijdskleding. Alles voor de backpacker en kampeerder. Verder vindt u bij ons heel veel gadgets en onmisbare reisaccessoires voor de moderne reiziger. Met onze jarenlange kennis en buitenervaring kunnen wij u helpen de beste keuze te maken.

Kom het beleven bij Mulders dé buitenspecialist.

Hiernaast: Acacia 2 valt op za. 25 februari 2017
Hieronder: Jo Douven splitst een acaciastam

Nieuwjaarsborrel zaterdag 7 januari